

**KESTEL NÂM-I DİĞER NÂZİLLİ
KAZÂSI AVÂRİZ DEFTERİ
HİCRÎ 1111 - MÎLÂDÎ 1699**

Nâzilli Târîhinin Kaynakları I

Yavuz AKBAŞ

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7275-93-4

Kitap Adı

Kestel Nâm-ı Diğer Nâzilli Kazâsı Avârız Defteri
Hicrî 1111 - Milâdî 1699
Nâzilli Târîhinin Kaynakları I

Yazar

Yavuz AKBAŞ

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HIS000000

DOI

10.37609/akya.492

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Bu çalışma, 14-17. asırlarda Nâzilli ve havâlisine bir bakış, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde muhâfaza edilen H. 1111/ M. 1699 târihli Nâzilli Kazâsı Avâız Defteri'nin tahlîli, yeni harflere aktarılan metni, tıbkıbasımı ve vesika eklerinden ibarettir. Bu kıymetli defter, Nâzilli (Kestel) Kazâsı mahalle ve köylerindeki avâız-hâne mükelleflerinin isimlerini, askerî sınıf mensuplarının görevlerini ve muhtelif vaziyetlerini bildirmektedir. 17. asır Nâzilli târihinin önemli kaynaklarından olan defterde, günümüzde mevcudiyetine tesadûf edilemeyen, zamanın eskitip yok ettiği birçok Nâzilli mahalle ve köyü bulunmaktadır. Osmanlı gündelik hayatının mühim unsurlarından şahıs adları, meslekler ve sânlar da, üç asırdan uzun zamân evvel Nâzilli'de gündelik hayâtın ipuçlarını vermektedir.

Nâzilli mahalleleri ve köy adlarına dâir en doğru okumayı vermek adına, kitâbın Giriş Bölümü'nden itibaren Aydınî'nin Tapu Tahrîr Defterleri yanında, birçok Avâız Defteri'nden fâidelenilmiştir. Yine Giriş Bölümü'nde, H. 935/1528-1529 ve H. 981/1573-1574 târihli Tahrîr Defterleri, Kâdî Sicilleri, Mühimme Defterleri, Osmanlı Târihleri ve Seyahatnâme gibi kaynaklarla, Nâzilli şehri ve yöresinin sosyo-ekonomik hayatı tasvir edilmeye çalışılmıştır.

Öncelikle, bu küçük çalışmanın kitap yapılmasını destekleyen Abdülmecit AKBAŞ'a ve çalışmayı inceleyerek görüşlerini paylaşan Osmanlı Târihçisi Prof. Dr. Feridun EMECEN'e teşekkür ederim. Bir defterdeki eksik sayfayı tarafıma ulaştıran Başbakanlık Osmanlı Arşivi çalışanlarına da, ayrıca teşekkür ederim. Osmanlı Devri'nde Nâzilli ve yöresi ile alâkalı çalışmalara, küçük de olsa katkısı olması dileğiyle. Noksan ve kusurlarımın afvı müsterhâmdır.

Yavuz AKBAŞ

Aralık 2020 Nâzilli

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Kısaltmalar	vii
Giriş XIV-XVII. Asırlarda Nâzilli.....	1
1699 Târihli Nâzilli Kazâsı Avârız Defterinin Tahlîli.....	28
Sonuç	59
Defterin Yeni Harflerle Metni	60
Kaynakça	97
Defterin Tıbkıbasımı	105
Ekler.....	120
Index	123

KISALTMALAR

A. DVNS. MHM. d. Divân-ı Hümâyûn Mühimme Defterleri
A.DVNS. ŞKT. d. Divân-ı Hümâyûn Atık Şikâyet Defterleri
A.g.d. Adı Geçen Defter
A.g.e. Adı Geçen Eser
A.g.m. Adı Geçen Metin
AE. SABH. I. Alî Emîrî Sultân I. Abdülhamîd
AE. SMMD. II. Alî Emîrî Sultân II. Mehmed
AE. SSLM. III. Alî Emîrî Sultân III. Selim
Ayr. Ayrıca
AÜ. Ankara Üniversitesi
Bkz. Bakınız
BnF. Fransa Milli Kütüphanesi
BOA. Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İstanbul
C. Cemâziyelâhir
c. Cilt
C.EV. Cevdet Evkâf
C.ML. Cevdet Maliye
Ca. Cemâziyelevvel
Çev. Çeviren
D. MKF. Bâb-ı Defterî Mevkûfât Kalemî Defterleri
Der. Derleyen
Dnş. Danışman
DTCFD. Dil Târih Coğrafya Fakültesi Dergisi
Edt. Editör
H. Hicrî
Hzr. Hazırlayan
İBB. İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İE. EV. İbnül Emin Evkâf
İSAM. İslam Araştırmaları Merkezi
KK. d. Kamil Kepeci Defterleri
L. Şevvâl
M. Miladi
MAD. Maliyeden Müdevver Defter
MEB. Milli Eğitim Bakanlığı

NFS. d. Nüfûs Defteri

OTAM. Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi

s. sahife

S. Safer

T.D.V.İ.A. Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

TK. GM. d. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Defterleri

TKA. Tapu ve Kadastro Arşivi

TSMA. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, İstanbul.

TT. d. Tapu Tahrîr Defteri

TTK. Türk Tarih Kurumu

vd. ve diğerleri

vr. varak

Yay. Yayınları

KAYNAKÇA

A. Arşiv Kaynakları

- BOA. A.DVNS. MHM. d. 14, 28, 35, 96, 136.
BOA. AE. SABH. I. 00075.05280.002.
BOA. AE. SMMD. II. 00001.
BOA. AE. SMMD. II. 00001/41.
BOA. AE. SSLM. III. 00060.03601.001.
BOA. C. EV. 652. 32882.
BOA. C. EV. 00396.20053.001
BOA. C. EV. 00396.20053.001/002.
BOA. C. ML. 00404.
BOA. İE. EV.00051.05691.001
BOA. KK. d. 2713.
BOA. KK. d. 2788.
BOA. KK. d. 2801.
BOA. D. MKF. d. 28343
BOA. KK. d. 2791.
BOA. MAD. d. 2447
BOA. MAD. d. 2907.
BOA. MAD. d. 00530.
BOA. MAD. d. 03098.
BOA. MAD. d. 05816.
BOA. MAD. d. 232
BOA. MAD. d. 14710
BOA. NFS. d. 03035
BOA. NFS. d. 3036.
BOA. TT. 0008.
BOA. TT. 0148.
BOA. TT. 0806.
Bulgaristan National Library, S-1 Numaralı Sofya Kâdî Sicili
Bulgaristan National Library, S-269 Numaralı Sofya Kâdî Sicili,
Bulgaristan National Library, S-308 Numaralı Sofya Kâdî Sicili
H.1071-1076 Târihli Ordu Mühimme Defteri, Dresden Universitätsbibliothek, Msc. Dresd. Eb. 387.
İBB. Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevded Yazmaları, 00093 Numaralı Defter
İBB. Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevded Yazmaları, O_0082 Numaralı Defter.
İBB. Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Yazmaları, MC_0017 Numaralı Defter.
TKA. TKGM. d. Defter-i Mufasssal-ı Livâ-i Aydın, Numara 144, Cild-i Sâni.
TKA. TKGM. d. T.T. d. 00073.
TSMA. D. 02203.

B. Yazma ve Osmanlıca Matbû Eserler

- AHMED RÂSİM, *Osmânî Târihi, Birinci Cild*, Şems Matbaası, İstanbul 1326.
BNF. Vakfiyye, Suppl. Turc 1486.
EBÜ BEKRİ'Ş-ŞÂMÎ, *El-Fethü'r-Rahmânî Fi-Tarz-ı Devleti'l-Osmânî*, Berlin Staatsbibliothek, Hs. Or. 8167.
ES-SEYYÎD EL-HÂCC EBÜBEKR FEYZÎ BİN SEYYÎD ABDURRAHMAN, *Hulâsa-i Ahvâ-li'l-Buldân Fi Memâlik-i Devlet-i Âl-i Osmân*, Ankara Millî Kütüphanesi, 06 Hk 782.
İLYAS BİN İSA SARUHANÎ, *Menâkıb-ı Şeyh Mecdüddîn ve Âdâb-ı Sâlikîn*, İBB Atatürk Kitaplığı, OE. 323.
KÂTİB ÇELEBÎ, *Cihânnümâ*, Viyana Nationalbibliothek, Mixt. 389.
KÂTİB ÇELEBÎ, *Düstûrü'l-amel li-islâhi'l-halel*, Leipzig Universitätsbibliothek, B. Or. 255.

MÜDERRİS İHSÂN ÂBİDİN, *Anadolu Zirâat ve Yetiştirme Vaziyeti*, Birinci Cild, Resimli Ay Matbaası Türk Limited Şirketi, İstanbul 1928.

ŞEMSEDDİN SÂMÎ, *Kâmûsü'l-Âlâm*, c. 6, Mihrân Matbaası, İstanbul 1316.

ŞEMSEDDİN SÂMÎ, *Kâmûs-ı Türkî*, Birinci Cild - İkinci Cild, Dersaadet 1317-1318.

C. Tedkik Eserler

82 Numaralı Mühimme Defteri, 1026-1027 / 1617-1618, *Özet- Transkripsiyon- İndeks ve Tıpkıbasım*, Yay. Hrz. Hacı Osman Yıldırım vd. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yay, Ankara 2000.

82-1 Numaralı Mühimme Defteri, H. 1027-1028 / M. 1618-1619, Yay. Hrz. Yılmaz Karaca vd. Devlet Arşivleri Başkanlığı Yay. İstanbul 2020.

91 Numaralı Mühimme Defteri, H. 1056/ M. 1646-1647, Yay. Hrz. Dr. Murat Cebecioğlu vd. Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı Yay, İstanbul 2015.

166 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri, 937(1530), Dizin ve Tıpkıbasım, Ankara 1995.

ABACI, Nurcan, *Avârız Vergisinin Tahsilinde Mükelleflerin Rolü Hakkında Bazı Bilgiler*, VIII. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi, Bildiriler, Bursa 1998.

AÇIK, Turan, *Beşe Unvânı Hakkında*, Tarih Dergisi, Sayı 62, İstanbul 2016.

AFYONCU, Erhan, *Osmanlı Devlet Teşkilatında Defterhâne-i Âmire*, XVI-XVIII. Yüzyıllar, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu, Doktora Tezi, İstanbul 1997.

AK, Mahmut, *Menâzırü'l-Âvâlim*, (Metin), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 1997.

AKBAŞ, Yavuz, *Sâlnâmelerde Nâzilli Kazâsı*, Berikan Yayınevi, Ankara 2016.

AKDAĞ, Mustafa, *Genel Çizgileriyle XVII. Yüzyıl Türkiye Tarihi*, Tarih Araştırmaları Dergisi, c. 4, sayı 6, 1966.

....., *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası, Celâli İsyânları*, Cem Yayınevi, İstanbul 1995.

AKKAYA, Tayfun "Piri Mehmed Paşa Külliyesi", T.D.V.İ.A. c. 34, İstanbul 2007.

ALGAR, Hamit, "Molla", T.D.V.İ.A. c. 30, İstanbul 2005.

ALKAN, Mustafa, "Softa", T.D.V.İ.A. c. 37, İstanbul 2009.

ARIKAN, Zeki, XIV-XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ, Türk Tarih Kurumu Belleten, LIV. c. 209. Sayı, 1990.

ARPAGUŞ, Sâfi, "Pir", T.D.V.İ.A. c. 34, İstanbul 2007.

AYDIN, Mehmet Akif, "Mahkeme", T.D.V.İ.A. c. 27, Ankara 2003.

AYDOĞDU, Recep, *Osmanlı'nın Kuruluş Dönemine Yolculuk, Köse Mihal ve Harmankaya*, Bursa Halk Kültürü: Uludağ Üniversitesi II. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu, I. c. Bursa 2005.

BARKAN, Ömer Lütfi, "Avârız", M. E. B İslâm Ansiklopedisi, 2. Cilt, İstanbul 1979.

....., XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Zirât Ekonominin Hukûki ve Mâlî Esâsları, Kânûnlar, c.1, Burhanettin Matbaası, İstanbul 1943.

....., *Edirne Askeri Kassamı'na Âit Tereke Defterleri (1545-1659)*, Belgeler, Türk Tarih Belgeleri Dergisi, III. cilt, 5-6. sayı, Ankara 1966.

....., *İstanbul Saraylarına Ait Muhâsebe Defterleri*, Belgeler, Türk Tarih Belgeleri Dergisi, IX. cilt, 13. sayı, Ankara 1979.

BARKAN, Ömer Lütfi - AYVERDİ, Ekrem Hakkı, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri, 953 (1546) Târihli*, Baha Matbaası, İstanbul 1970.

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ REHBERİ, Yay. Hrz. Yusuf İhsan Genç vd. Başbakanlık Basımevi, İstanbul 2010.

BIYIK, Ömer, *Anadolu Vilâyeti Müsellem ve Piyâde Defterleri*, Ege Üniversitesi Yay. İzmir 2016.

BURSALI MEHMED TÂHİR EFENDİ, *Osmanlı Müellifleri*, 1. Cild, Hrz. A. Fikri Yavuz- İsmail Özen, Meral Yayınevi, İstanbul 1972.

CELAL-ZÂDE MUSTAFA ÇELEBİ, *Tabakatü'l-Memâlik ve Derecâtü'l-Mesâlik*, Hrz. Funda Demirtaş, Prof. Dr. Şefaettin Severcan, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri 2009.

- ÇAKAR, Enver, 17. Yüzyılın İkinci Yarısında Antakya Kazâsında İskân ve Nüfûs, (1678/1089 Tarihli Avârız-Hâne Defterine Göre) T.T.K. Belleten, Cilt: LXVIII, Sayı 252, Ağustos 2004.
- ÇAKIR, İbrahim Ethem, Uşak Kazâsı, (1676 Tarihli Avârız Defterine Göre), OTAM. Güz 2010, Ankara 2012.
-, XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Kütahya Kazâsı, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Nisan 2016.
- ÇİFTÇİ, Cafer, Osmanlı Taşrasında Yeniçerilerin Varlığı ve Askerlik Dışı Faaliyetleri, Ankara Üniversitesi, OTAM. Dergisi, Sayı 27, Bahar 2010, Ankara 2011.
- DAĞLI, Yücel, - ÜÇER, Cumhure, Tarih Çevirme Kılavuzu, IV. Cilt, T.T.K Basımevi, Ankara 1997.
- DEMİRDAŞ, Öncel, Şeyh Mecdüddin Bayrami Menâkıbı ve Sâliklerin Âdâbı, Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu, Bildiriler Kitabı 2, Edt. Prof. Dr. Ahmet Cahit Haksever, Ankara 25-26 Mayıs 2016.
- DEVELİOĞLU, Ferit, Osmanlıca Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 1993.
- DOĞRU, Halime, Osmanlı İmparatorluğunda Yaya-Müselem-Taycı Teşkilatı, XV- XVI. Yüzyılda Sultanönü Sancağı, Eren Yay. İstanbul 1990.
- EĞİLMEZ, Mümtâz Şükrü, Târihte Bursa Sanatları, Bursa Halkevi Dergisi, Sayı 22, Haziran 1939.
- ELGİN, Necati, Dil ve Tarih Bakımından Çelebi ve Çelebilik, Konya Halkevi Aylık Kültür Dergisi, Yıl 10, Sayı 88, Konya 1946.
- EMECEN, Feridun, "Devre Çıkma", T.D.V.İ.A. c.9, İstanbul 1994.
-, Evliya Çelebi'nin Manisaya Dair Verdiği Bilgilerin Değeri, Türklük Araştırmaları Dergisi, Sayı 4, Yıl 1988, İstanbul 1989.
-, İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası, Kitabevi, 5. Basım, İstanbul 2010.
-, Kayacık Kazâsı Avârız Defteri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, Sayı XII, İstanbul 1982.
-, XVI. Asrın İkinci Yarısında İstanbul ve Sarayın İâşesi İçin Batı Anadolu'dan Yapılan Sevkîyât, Târih Boyunca İstanbul Semineri, Bildiriler, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1989.
-, Sosyal Târih Kaynağı Olarak Osmanlı Tahrîr Defterleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, Tarih ve Sosyoloji Semineri, Bildiriler, İstanbul 1991.
- ERDOĞRU, M. Akif, Onaltıncı Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir ve Çevresi, Son Yüzyıllarda İzmir ve Batı Anadolu, Sempozyum Tebliğleri, Hız. Tuncer Baykara, İzmir 1994.
- ERGENÇ, Özer, Osmanlı Şehirlerinde Yönetim Kurumlarının Niteliği Üzerinde Bazı Düşünceler, VIII. Türk Tarih Kongresi, Ankara 1981.
-, Osmanlı Klasik Döneminde Eşrâf ve Âyân Üzerine Bazı Bilgiler, Osmanlı Araştırmaları III, İstanbul 1982.
-, Osmanlı Şehrinde Mahallenin İşlev ve Nitelikleri Üzerine, Osmanlı Araştırmaları, c.4, Sayı 4, 1984.
- ERGİN, Osman, Türkiye Maarif Tarihi, c. 1-2, Eser Matbaası, İstanbul 1977.
- ERÜNSAL, İsmail, Osmanlılarda Kütüphâneler ve Kütüphâneçilik, İstanbul 2015.
-, Osmanlılarda Sahaflık ve Sahaflar, Timaş Yay. İstanbul 2013.
- EVLYÂ ÇELEBİ BİN Dervîş MEHEMMED ZİLLÎ, Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, IX. Kitap, Hız. Yücel Dağlı vd. Yapı Kredi Yay. İstanbul 2005.
- EYİCE, Semavi "Hamam", T.D.V.İ.A. c. 15, İstanbul 1997.
-, "Bedesten", T.D.V.İ.A. c. 5, Ankara 1992.
- FAROQHÎ, Suraiya, Osmanlı'da Kentler ve Kentliler, Tarih Vakfı Yurt Yay. Çev. Neyyir Kalaycıoğlu, İstanbul 2000.
-, 16. Yüzyılda Batı ve Güney Sancaklarında Belirli Aralıklarla Kurulan Pazarlar, Çev. Melek Eğilmez, ODTÜ Gelişme Dergisi Özel Sayı, 1978.
- GÖKBİLGIN, Tayyip, XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası, İstanbul 1952.
- GÖKÇE, Turan, Anadolu Vilâyetine Dâir 919 (1513) Tarihli Bir Kâdî Defteri, Târih İncelemeleri Dergisi IX., Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 1994.
-, Salgın Hastalıklar ve Mufassal Avârız Defterleri, 1718 Tarihli Tire Kazâsı Örneği,

- CIEPO-18 (International Committee of Pre-Ottoman and Ottoman Studies) 25-30 Ağustos 2008, Zagreb 2008.
- GÖYÜNÇ, Nejat, "Hâne", T.D.V.İ.A. c. 15, İstanbul 1997.
- İBNİ BATTUTA, *Seyahatnâme*, 1. Cild, Çeviri, İnceleme ve Notlar, A. Sait Aykut, Yapı Kredi Yay, İstanbul 2004.
- İBRÂHİM HASİB EFENDİ, *Zeyl-i Şakâ'ik*, Hrz. Ramazan Ekinci, Edt. Derya Örs, İstanbul 2017.
- İLGÜREL, Mücteba, "Karayazıcı Abdülhalim", T.D.V.İ.A. c.24, İstanbul 2001.
-, "Kalenderoğlu Mehmed", T.D.V.İ.A. c. 24, İstanbul 2001.
- İNALCIK, Halil, *Adâletnâmeler*, T.T.K. Belgeler, c. II – Sayı: 3-4 – T.T.K Basımevi, Ankara 1993.
-, *Osmanlılarda Raiyyet Rûsûmu*, Belleten, Cilt: XXIII, Sayı: 92, 1959.
-, *Devlet-i Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar, I, Klasik Dönem (1302-1306)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. 27. Baskı, İstanbul 2009.
-, *Sûret-i Defter-i Sancak-i Arvanid*, T.T.K. Basımevi, 2. Baskı, Ankara 1987.
- İNAN, Abdülkadir, *Türkler'de Demircilik Sanatı*, Türk Kültürü, Sayı 42, Yıl 4, Nisan 1996.
- İNBAŞI, Mehmet, *Bayburt Sancağı, (1644 Târihli Avârız Defteri'ne Göre)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı 2, 2007.
- İPŞİRLİ, Mehmet, "Çelebi", T.D.V.İ.A. c. 8, İstanbul 1993.
-, "Ehl-i Örf", TDVİA. c.10, İstanbul 1994.
- İSLAMOĞLU, Hurican, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Köylü*, İletişim Yay. İstanbul 1991.
- İSTANBUL KÂDÎ SİCİLLERİ, *Beşiktaş Mahkemesi 63 Numaralı Sicil (H. 1061-1062 / M. 1651-1652)*, Proje Yönetmeni, M. Âkif Aydın, Edt. Coşkun Yılmaz, Çeviri yazı / Mukabele, Nedim Pakırdağ - Yılmaz Karaca, Arapça Çev. Mehmet Akman, Kontrol, M. Âkif Aydın vd. İstanbul 2019.
-, *Eyüb Mahkemesi (Havass-ı Refia) 19 Numaralı Sicil (H. 1028 - 1030 / M. 1619 - 1620)*, / Hrz. Yılmaz Karaca, Rasim Erol, Arapça metin Mehmet Akman, Kontrol Eden, Fikret Sarıcaoglu, Proje yönetmeni, M. Akif Aydın, Edt. Coşkun Yılmaz, İSAM Yay. c. 24, İstanbul 2011.
-, *Hasköy Mahkemesi 10 Numaralı Sicil (H. 1085-1090/M.1674-1679)*, Hrz. Tahsin Özcan, Kontrol Eden, Feridun Emecen, Proje Yönetmeni, M. Akif Aydın, İstanbul 2011.
-, *İstanbul Mahkemesi 10 Numaralı Sicil (H. 1072-1073 / M. 1661-1663)* / Proje Yönetmeni, M. Âkif Aydın, Edt. Coşkun Yılmaz, Çeviri yazı / mukabele, Yılmaz Karaca v.d, Arapça Çeviri, Mehmet Akman, Kontrol, M. Âkif Aydın vd. İstanbul 2019, c.51
-, *İstanbul Mahkemesi 12 Numaralı Sicil, H. 1073 - 1074 / M. 1663 - 1664*, Hrz. Rasim Erol vd. Arapça Metin, Mehmet Akman, Kontrol Eden, Fikret Sarıcaoglu, Koordinatör, Mümin Yıldıztaş, İSAM Yay. c. 16, İstanbul 2010.
-, *İstanbul Mahkemesi 22 Numaralı Sicil (H. 1107-1108 / M. 1695-1697)* Proje Yönetmeni, M. Âkif Aydın, Edt. Coşkun Yılmaz, Çeviri yazı-Mukabele, Ali Coşkun v.d. Arapça çeviri, Mehmet Akman, Kontrol, M. Âkif Aydın vd. c. 57, İstanbul, 2019.
-, *Kartal Mahkemesi 1 Numaralı Sicil (H. 1128-1133 / M. 1716-1721)* / Proje Yönetmeni, M. Âkif Aydın, Edt. Coşkun Yılmaz, Çeviri yazı / Mukabele Rasim Erol – Sabri Atay, Kontrol, M. Âkif Aydın vd. c. 62, İstanbul 2019.
-, *Kismet-i Askeriye Mahkemesi, 19 Numaralı Sicill, (H.1109-1110/M.1698-1699)*, Proje Yönetmeni, M. Âkif Aydın, Edt. Coşkun Yılmaz, Çeviri yazı / Mukabele, Rasim Erol vd., Kontrol, M. Âkif Aydın, c. 58, İstanbul 2019.
-, *Üsküdar Mahkemesi 5 Numaralı Sicill, (H.930-936 M. 1524-1530)*, Hrz. Yasemin Dağdaş- Zeynep Berktaş, Kontrol Eden, Mustafa Oğuz, Proje Yönetmeni, M. Akif Aydın, Edt. Coşkun Yılmaz. İstanbul 2010.
- KARAMAN, Hayrettin, "Fakih", TDVİA. c. 12, İstanbul 1995.
- KÂTİB ÇELEBİ, *Fezleke, Tahlil ve Metin*, Hrz. Zeynep Aycibin, Prof. Dr. Adülkadir Özcan, Mimar

- Sinân Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Çağ Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul 2007.
- KAZICI, Ziya, *Osmanlılarda Mahalle İmamlarının Bazı Görevleri*, İslâm Medeniyeti Mecmuası, V. cilt, 3. Sayı, Ankara 1982.
- KEPECİOĞLU, Kâmil, *Bursa'nın Eski Devirlere Ait Kayıt Defterleri*, Türkün, Bursa Halkevi Dergisi, Sayı 7, Temmuz 1936.
- Koç, Yunus, *Ömer Lütfi Barkan'ın Tarihsel Demografi Çalışmalarına Katkısı ve Klasik Dönem Osmanlı Nüfus Tarihinin Sorunları*, Bilig, Sayı 65, Bahar 2013.
- KOÇU, Reşat Ekrem, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Sümerbank Kültür Yay., Başnur Matbaası, 1. Basım, Ankara 1967.
- KÖPRÜLÜ, Orhan Fuad, "Efendi", T. D. V. İ. A. c. 10, İstanbul 1994.
-, *Türk Onomastiği Hakkında*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, c. 1, Sayı 2, 1950.
- KURT, Yılmaz, *Adana'da 1572 Yılında Kullanılan Türk Erkek Şahıs Adları*, T.T.K Belleten, c. LVII, Sayı 218, Nisan 1993.
-, *Adana Sancağı'nda Kişi Adları*, Ankara Üniversitesi, D.T.C.F.D. c. XV, s. 26, 1991'den Ayrıbasım, Ankara 1992.
-, *Çorumlu Kazâsı Kişi Adları*, Ankara Üniversitesi OTAM Dergisi, Sayı 6, Ankara 1995.
-, *İskilip Kazâsında Yer ve Kişi Adları*, Türk Kültüründe İz Bırakan İskilipli Âlimler Sempozyumu, 23-25 Mayıs 1997, Ankara 1998.
-, *Kozan Sancağı'nda Kişi Adları*, Türk Kültürü Araştırmaları, Prof. Dr. Muharrem Ergin'e Armağan, Yıl XXVIII/ 1-2, Ankara 1991.
-, *Sivas Sancağı'nda Kişi Adları*, Ankara Üniversitesi O.T.A.M. Dergisi, Sayı 4, Ankara 1993.
- KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, "Piri Mehmed Paşa", T.D.V.İ.A. c. 34, İstanbul 2007.
-, *Konya'da Bir Mevlevî Manzûmesi*, (Piri Mehmed Paşa Vakfiyesi ve Zâviyesi), Vakıf Haftası Dergisi, 1992.
- KÜPELİ, Özer, *Klasik Tahrîrden Avâriz Tahrîrine Geçiş Sürecinde Tipik Bir Örnek*, 1604 Târihli Manyas Kazâsı Avâriz Defteri, Türk Tarih Belgeleri Dergisi, c. XXXII, Sayı, 36, Ankara 2012.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S. H. 1009 Târihli Narh Defterine Göre İstanbul'da Çeşitli Eşyâ ve Hizmet Fiyâtları, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Târih Enstitüsü Dergisi, İstanbul 1978.
- MAJER, Hans Georg, *Das Osmanische Registerbuch der Beschwerden (Şikâyet Defteri) vom Jahre 1675*. Wien: Verlag Akademie der Wissenschaften, 1984.
- NÂİMA MUSTAFA EFENDİ, *Târih-i Naimâ*, c. 3, Hızr. Mehmet İpşirli, Ankara 2007.
- NEV'Î-ZÂDE ATÂİYÎ, *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik Fi Tekmiletiş-Şakâ'ik*, c. 2, Hızr. Suat Donuk, Edt. Derya Örs, İstanbul 2017.
- OĞUZÖĞLU, Yusuf, *Bursa'daki Ev Yaşamı'nın Maddî Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi*, Ulu-dağ Üniversitesi, II. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu, c. 3, Bursa 2005.
- ORHONLU, Cengiz, *Osmanlı İmparatorluğunda Şehircilik ve Ulaşım Üzerine Araştırmalar*, Der. Salih Özbaran, İzmir 1984.
- ORTAYLI, İlber, *Türkiye Teşkilat ve İdâre Târihi*, Edt. Ahmet Nezih Turan, Cedit Neşriyat, 3. Baskı, Ankara 2010.
- ÖZ, Mehmet, *Tahrir Defterlerinin Osmanlı Târihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler*, Vakıflar Dergisi, XII. Sayı, Ankara 1991.
- ÖZCAN, Abdülkadir, "Mustafa II", T.D.V.İ.A. c. 31, İstanbul 2006.
- ÖZDEMİR, Rifat, *Avâriz ve Gerçek Hâne Sayılarının Demografik Tahminlerde Kullanılması Üzerine Bazı Bilgiler*, X. Türk Tarih Kongresi, IV. Cilt, Ankara, 22-26 Eylül 1986.
- ÖZEL, Oktay, "Avâriz ve Cizye Defterleri" Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik, Der. Halil İnalcık, Şevket Pamuk, TÜİK, Ankara 2000.
-, *Nüfus Baskısından Krize*, 16. 17. Yüzyıllarda Anadolu'nun Demografi Târihine Bir

- Bakiş, VIII. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi, Bildiriler, Edt. Nuran Abacı, Bursa 1998.
-, *Osmanlı Anadolu'sunda Terkedilmiş/Kayıp Köyler Sorunu (17-19.Yüzyıllar)*, Ahmet Yaşar Ocak'a Armağan, Hazırlayanlar, Mehmet Öz-Fatih Yeşil, Ankara 2015.
- ÖZGÜL, İbrahim, *Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'nin Ravzatü'l-Ebrâr Adlı Eseri, (1299-1648)*, Tahlil ve Metin, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 2010.
- ÖZKAYA, Yücel, XVIII. Yüzyılda Genel Hatlarıyla Osmanlı İmparatorluğunda Vergi Sorunu, Beşinci Milletlerarası Türkoloji Kongresi, Tebliğler, III. Türk Tarihi, c. 2, İstanbul 1989
-, "XVIII. Yüzyıl Sonlarında Tevzii Defterlerinin Kontrolü", Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 1, 1981
- ÖZTÜRK, Mustafa, *1616 Tarihli Halep Avârızhâne Defteri*, Ankara Üniversitesi, O.T.A.M. Dergisi, Sayı 8, Ankara 1997.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, II-III*, M. E. B Yay. İstanbul 1993.
- PULLUKÇUOĞLU, Oktay Yapucu, *Aydın Sancağı, 1845-1914(Sosyal, Ekonomik, İdari, Kültürel Durum)*, Doktora Tezi, İzmir 2006.
- SAHİLLİOĞLU, Halil, *Osmanlı Devlet Muhâsebe Sisteminde Birimler*, Osmanlı-Türk Diplomatiği Semineri: 30-31 Mayıs 1994'ten ayrı basım, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, İstanbul 1995.
- SELEN, Hamit Sadi, XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Anadolu'nun Köy ve Şehir Hayâtı, III. Türk Tarih Kurumu Kongresi, Ankara 1943.
- SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yay. Ankara 2017.
- SEZER, Musa, *1699/1700 Yılında Nâzilli Kazâsı'nın Nüfus Yapısı*, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2019.
- SÜMER, Faruk, *Yabanlı Pazarı, Selçuklular Devrinde Milletlerarası Büyük Bir Fuar*, İstanbul 1985.
-, *Bozoklu Oğuz Boylarına Dair*, Ankara Üniversitesi D.T.C.F.D. c. 11, Sayı 1, Mart 1953.
- ŞEYHİ MEHEMMED EFENDİ, *Vekâyiü'l-Fuzalâ*, c. 1-2, Hrz. Ramazan Ekinci, Edt. Derya Örs, İstanbul 2018.
- TAŞKÖMÜR, Hikmet, *Osmanlı Mahallesi'nde Beşerî Münâsebetler*, Mesken ve Mesken Mimari-miz, Tebliğler, Ensar Neşriyat, İstanbul 1995.
- TELCİ, Cahit, *Cemaat-i Tahtacıyan, Aydın Sancağı'nda Vergiden Muâf Tahtacı Topluluğu, XV-XIX. Yüzyıllar*, Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi, sayı 13, 2016.
- TT. 0001/1 M. Numaralı Fâtih Mehmed Devri Mufassal Defteri(Metin ve İnceleme), Hrz. M. Akif Erdoğan-Ömer Bıyık, İzmir 2015.
- TURAN, Şerafettin, "Kemalpaşazade", T.D.V.İ.A. c. 25, Ankara 2002.
- ULUÇAY, Çağatay, XVII. Yüzyılda Manisa'da Ziraat, Ticâret ve Esnâf Teşkilâtı, Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1942.
-, *İstanbul Saraçhanesi ve Saraçlarına Dâir Bir Araştırma*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, c. III, Sayı 5-6, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul 1953.
- UNAT, Faik Reşit, *Hicri Tarihleri Milâdî Târihe Çevirme Klavuzu*, 6. Baskı, T.T.K Basımevi, Ankara 1988.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, T.T.K Basımevi, Ankara 1988.
-, *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları, I, Acemi Ocağı ve Yeniçeri Ocağı*, T.T.K Basımevi, 3. Baskı, Ankara 1988.
-, *Osmanlı Târihi, 1.Cilt*, 5. Baskı, T.T.K Basımevi, Ankara 1988.
- ÜNAL, Mehmet Ali, *Osmanlı Müesseseleri Târihi*, Isparta 1997.
-, *1646 Tarihli Harput Kazâsı Avârız Defteri*, Tarih İncelemeleri Dergisi, c. XII, Sayı 1, İzmir 1997.
-, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma Yay. İstanbul 2011.
- ÜNVER, Süheyl, XVII. Yüzyıl Sonunda Padişah'a Bir Lâyiha (3 resimle birlikte), Belleten, c. XXXIII – Sayı: 129 – Yıl: 1969 Ocak.

- YAVUZ, Salih Sabri, “*Kesteli*”, TDVİA. c. 25, Ankara 2002.
- YEL, Ali Murat, - Küçükbaş, Mustafa Sabri, “*Mahalle*”, T.D.V.İ.A. c. 27, Ankara 2003.
- YÖRÜK, Saim, *Çelebi Unvânı Hakkında Bir Değerlendirme*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, c. 4, sayı 18, Yaz 2011.

